

University of HUDDERSFIELD

University of Huddersfield Repository

Siddiqui, Kalim

Hvordan fjerne sulten? [How do we remove hunger?]

Original Citation

Siddiqui, Kalim (1994) Hvordan fjerne sulten? [How do we remove hunger?]. Morgenbladet.

This version is available at <https://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/24911/>

The University Repository is a digital collection of the research output of the University, available on Open Access. Copyright and Moral Rights for the items on this site are retained by the individual author and/or other copyright owners. Users may access full items free of charge; copies of full text items generally can be reproduced, displayed or performed and given to third parties in any format or medium for personal research or study, educational or not-for-profit purposes without prior permission or charge, provided:

- The authors, title and full bibliographic details is credited in any copy;
- A hyperlink and/or URL is included for the original metadata page; and
- The content is not changed in any way.

For more information, including our policy and submission procedure, please contact the Repository Team at: E.mailbox@hud.ac.uk.

<http://eprints.hud.ac.uk/>

De multinasjonale selskapene som tar land og forflytter bønder for å gjøre dem til kontraktsarbeidere og som dyrker jordbruksprodukter for eksport, aler frem en matvarekrise. Siden 1970 har matvarekrisen i Afrika tvunget dem til å åpne landene sine for de multinasjonale selskapene og deres jordbrukspolitikk. Etter frigjøringen ble Senegal en stat som baserte sin produksjon på jordnøtter. Krisen kom i 1970-årene da prisene falt med påfølgende fall i produksjonen. Bøndene vendte seg fra jordnøttproduksjon og eksportinntektene falt. Regjeringen svarte med en utviklingsstrategi som fokuserte på mangfold i jordbruksprodukter gjennom store jordbruksprosjekter og vanningsanlegg. Dette ble finansiert av utenlandsk kapital kjent som «den industrielle» for utvikling av jordbruket. Dette førte til at Bud ble invitert, et stort amerikansk jordbruksindustrielt selskap som skulle overta eksporten av jordbruksproduktene. Bud-selskapene fikk alle de subsidiene som regjeringen i Senegal ikke ville gi til sine egne bønder: fri import, unntak fra eksportavgifter, nesten gratis leie av jord (som staten konfiskerte fra bøndene), vann og elektrisitet til lave satser støttet av staten. Slik var inntredenen til de multinasjonale selskapene i Senegal godt hjulpet og favorisert av staten. Men Bud-prosjektet endte med fiasko. Det tok over mer enn 36.000 hektar land, men dyrket bare 550 hektar. Til slutt gikk det med tap og det endte med konkurs i 1973. Men da hadde de skadet de små jordbruksproducentene ved å rive dem opp fra den jorden som var deres.

Neoliberalistisk politikk

Botemiddelet som ble foreslått av Verdensbanken/IMF var en neoliberalistiske politikk, dvs. en åpning av de sub-sahariske landenes økonomier for mer utenlandsk handel, eksportfremstøtt osv. Fordelene ved veksten forventes nok en gang å dryppe ned til de fattige. Denne løsningen ser ut til være for kreditorene slik at de kan fortsette å kreve inn renter av utenlandske lån, og å fortsette en neokolonial plantasjeøkonomi. Løsningen ligger ikke i en integrasjon av afrikanske økonomier i verdens kapitalistiske system. Krisen i jordbruket ser ut til å skyldes at produksjonen er orientert mot verdensmarkedet og ikke mot å fø sitt eget folk. Det er et sterkt behov for å bygge opp hjemmemarkedet som en basis for utvikling. Men det virkelige hjemmemarkedet vil være mellom de fattige bøndene på landet. Eksport ser ikke ut til å være noen løsning, men ekspansjonen av hjemmemarkedet krever ikke bare at en bryter eksternt avhengighet, men også at man frigjør seg fra den hjemlig lokale elite. Den meksikanske statens utviklingsstrategi prioriterte først å fremme eksporten av kjøtt og grønnsaker. Det naturlige miljøet ble odelagt i utviklingens navn. Bondenes behov og medvirkning ble neglisert. Hverken lokale eller nasjonale institusjoner tok det i betraktning og enda mindre lot de bøndene ta del i beslutningsstakingen. Et økt behov for kjøtt i byene fikk opp produksjonen på landsbygda blant dem som hadde anledning til det. Staten subsidierte hveteproduksjon hos de store produsentene og importerte store mengder med mat fra USA. Mais og andre kornsorter ble tilgjengelig for bybefolkningen til subsidierte priser for å holde lønningene ned. På landsbygda tvang dårlig levestandard folk inn til byene.

Brasil opplevde sin mest dynamiske vekst og jordbruks ekspansjon fra 1960-tallet. Selv om det foregikk en rask modernisering av jordbruket, hadde nærmere tre firedeler av befolkningen for lave inntekter til å dekke grunnleggende behov og over halvparten hadde ikke tilstrekkelig med mat. Fattigdommen blant landsbygdbefolkningen i Brasil ble bare

Hvordan fjerne sulten?

Siste del av en kronikk i to deler.
Første del sto tirsdag 13. september.

Av Kalim Siddiqui

A eliminerer sult og opprette en vekst som er bærekraftig krever omfattende endringer når det gjelder sosiale relasjoner, produksjonsforhold og teknologi.

overgått i Latin-Amerika av Haiti, Bolivia, Guatemala og Honduras. Fattigdommen i byene var også i Brasil blant de høyeste (40 prosent) i Latin-Amerika. Økologisk odellegging økte i løpet av disse blomstringsårene. En rask avskoging av regnskogene for å skaffe beiteland til store farmere skulle gi større odelleggelser enn noe annet sted i Latin-Amerika. Denne økologiske katastrofen hadde sitt utspring i statens støtte til det kommersielle jordbruket og skogsdriften og ikke fra den lokale befolkningens press på få og knappe ressurser. Det naturlige økosystemet som skulle opprettholde et bærekraftig jordbruk i mange land i den tredje verden har forfalt raskt. En voldsom utnyttning av jorden, vannet og skogene for kortiktig profit fra store bønder, plantasjeiere og investorer i skog, som ofte blir støttet av staten, bidrar til å presse bønder ut i marginale områder hvor jordaen, vannet og klimaet ikke egnert seg for oppdyrking. Dette øker ytterligere forringingen av det økologiske systemet.

I India økte statssubsidier og den grønne revolusjonen profitten i jordbruket i visse distrikter. Dette ble assosiert med mangel på jord. Jordeierne sparket ofte sine leilendinger for å overta jorden og få mer fortjeneste. Arbeidsledigheten økte på landet på grunn av arbeidsbesparende teknologi. I samfunn med store ulikheter ble politikken utformet av interessegrupper og klasseallianser som ikke hadde likhet som mål. Når folket og deres livsutkomme blir behandlet kun som en vare, fører dette til situasjoner som kan bli katastrofale. Mennesker som er fratatt utkommet og som er rykket opp fra hjemstedet, samler bare opp frustrasjon. Statens myndighet blir undergravet. Sosiale krefter blir utløst av individer og grupper som appellerer til frustrerte mennesker hvis eksistens er truet, og med uante konsekvenser.

Modernisering

Modernisering og jordbruksvekst i samfunn med høyt forskjellig fordeling av ressurser og jordbruksystemer vil vanligvis føre til fattigdom og feilernærning hos store deler av landbefolkningen. Eksemplene er klare fra Latin-Amerika, Sør-Afrika, Filippinene og andre sam-

funn med tilsvarende jordbruksystemer. Modernisering i jordbruket blir fulgt av en økende sosio-økonomisk polarisering og tap av land. Urbanisering og industrialisering fører vanligvis med seg en slik utvikling på landsbygda, og bygdefolket tvinges til å flytte til byer eller til overbefolket slum. Forfallet i landdistriktene kan stoppes ved massive reformer og en regjeringsspolitikk som har som mål å gjenspeke verdier, arbeidsplasser, inntekter og mat til fordel for de fattige. Det er ikke sannsynlig at noen regjering kan sette i gang seriøse programmer for å reformere jordbruksstrukturen eller redusere sult og fattigdom uten at maktforholdene sosiale grupper i mellom forandres og støtter dette. Og der er det som til sist avgjør retningen og begrensningene i samfunnsutviklingen.

Jordreformer som et virkemiddel for utvikling ble akseptert i store kretser på 1960- og 1970-tallet. I den postkoloniale tiden ble jordreformer ansett som en av de viktigste faktorene i moderniseringen av tilbakehengende stater. Det var dette, og koloniseringen, som gjorde at landenes eiendomsforhold i jordbruket ble årsak til så mye økonomisk stagnasjon og fattigdom. Jordreformer ble regnet for å være et viktig førstestritt for å fjerne fattigdommen på landsbygda. Det ble ansett å være vekstfremmende og et fundament for en kapitalistisk utvikling. I de fleste av den tredje verdens land ble reformene utført av den herskende elite som var svært interessert i å omgjøre de føydale jordeierne til kapitalistiske bønder heller enn å distribuere jorden til de fattige bøndene. I denne moderniseringen av landbruket ble bondene lønnsarbeidere hos de store farmere. Reformene fikk, som i det sørlige Asia, ikke en slutt på ulikhetene på landsbygda, og en rettferdig fordeling av produksjonen ble ikke sikret. Fremdeles fortsetter dette systemet forskjellsbehandlingen ved å lette tilgangen til gode- ne for de nyrike.

Radikale reformer kan gjennomføres bare dersom maktforholdene endres i samfunnet og ved at de sosio-økonomiske forandringene sikrer mot en utradering av fattigdommen. Uten en strukturert reform for rettferdig fordeling, vil en teknologisk rettet og fattigdomslindrende

oppskrift ikke lykkes i å motvirke eiendomsløshet, fattigdom og sult, og dermed er strevet fäfenget.

På 1980-tallet har den neoliberalistiske offensiven satt til side jordreformer. Men jordreformer er et kjernepunkt for sosial likhet og økonomisk utvikling i de fattige landene. Den offentlige politikken burde ha som mål å minske fattigdom og sult. Det finnes ingen enkel forklaring som kan gi en fullstendig rettledning når det gjelder hvordan en skal bli kvitt sult og fattigdom, noe som er et av vår tids vanskeligste problemer. Sult kan ikke lindres med å knytte seg til en fri markedsideologi eller ved en blind tro på andre grunnleggende utviklingsmodeller. Problemet må løses innenfor visse rammer og med deltaging av de menneskene som er truet av sult. Og disse grasrotløsningene krever forståelse og støtte både nasjonalt og internasjonalt.

Hva skal vi gjøre?

Staten må spille en ledende rolle. Utdanning, opplæring og forskning, så vel som infrastrukturen, må gis prioritet. Langtidsbevaring av ressursene og en bærekraftig produksjon er viktig. Dette betyr at staten og de fattige landarbeiderne må alliere seg. En strategi til hjelp for fattige bønder kan hindre matvarekrise. Den kan gi folk på landsbygda bedre inntekter og bedre tilgang til mat. Den samler opp behovene hos landsbygdbefolkningen for industrivarer og kan fremme arbeidskraftintensive industriprosjekter på landsbygda. Matvaretilgangen hjemme for de fleste landene i den tredje verden må sikres med en regjeringsspolitikk som sikrer mot å holde tritt med befolkningsøkningen og å unngå mye import.

Dette vil ikke bare sikre hjemlig tilgang på mat og bety mindre import, men også heve bondenes lønninger. Forskjellige tiltak kan få betydning for veksten, som jordreformer, prispolitikk og en tilføring av midler til bøndene.

Utenlandsgjelden påvirker også matvaresikkerheten negativt i den tredje verden. Ved å bruke store deler av inntjeningen til utenlandsgjeld, får de mindre mulighet for å importere mat og andre varer som er viktige for nasjonaløkonomien. I noen tilfeller fører behovet for å øke eksporten til en direkte nedgang når det gjelder tilgangen til internasjonale matvarer. Matvare dumping i USA og de europeiske land presser prisene ned i mange afrikanske land. I sub-saharisk Afrika ser jordiersystemet ut til å være en mindre hindring for en bondebasert strategi enn i Latin-Amerika eller det sørlige Asia. Men det finnes andre hindringer som nedprioritering av landsbygda, opprustning, borgerkriger, korrupt byråkrati, utenlandsk avhengighet osv.

Å eliminere sult og opprette en vekst som er bærekraftig krever omfattende endringer når det gjelder sosiale relasjoner, produksjonsforhold og teknologi. Politiske og økonomiske beslutninger når det gjelder akkumulasjon, produksjon og forbruk må baseres på folkets behov. Jordbruksproduksjonen må utvikles på lang-siktig basis og det må bli lettere tilgang til livsnødvendigheter lokalt og nasjonalt. Det må opprettes institusjoner som har som oppgave å ta seg av dette.

Mobilisering av folkets støtte til jordreformer, større folkelig deltagelse og en økt nasjonal autonomi er nødvendig. Disse reformene bidrar til bedre matvaresikkerhet. Regjeringene burde utvikle en mer bærekraftig likhetsfremmende utvikling ved å vise større respekt for menneskerettigheter og demokratisk deltagelse. Både det nasjonale og det internasjonale systemet må endres for å få en bedre framtid uten sult. Hvordan man skal oppnå dette, er det store spørsmålet.